

PREDNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (iskarna l. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. : : :
NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-— : : :
Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer
Inserati: enostopna petilivrtica 30 vin., pogojen prostor, poslana : : : in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 546.

V Ljubljani, v sredo dne 2. aprila 1913.

Leto III.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in stane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:

celoletna	K 21-60
polletna	10-80
četrtletna	5-40
mesečna	1-80

Za Nemčijo:

celoletna	K 26-40
polletna	13-20
četrtletna	6-60
mesečna	2-20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravnistvo „Zarje“ v Ljubljani.

Skader.

Črnogorski kralj Nikola je ukazal, da se nadaljuje bombardiranje Skadra, in če je verjeti poročilom, se pripravljajo splošen naskok na to edino trdnjavo, ki je še v turških rokah, ki pa je na vsak način izgubljena za Turčijo tako kakor skoraj vsa njena evropska posest.

Kralj Nikola se upira Evropi! Resnično, situacija se zdi groteskna. In vse, kar piše zdaj dunajsko časopisje spriču tega čudnega konflikta med pritlikavcem in velikonom, je zelo lahko pisati. Lahko se je namrdniti in nasmejati: Kakšna burka! Mala Črna Gora proti šestim velesilam! ... Lahko je nagubanciti čelo pa zaklicati: Kakšna predrznost! Upor zoper vso Evropo! ... Lahko je grajati in pridigovati in se rogati. Ali bolj kakor vse to bi bilo vendar treba razumeti. Prav tega pa je najmanj opazovati.

Evropa je užaljena. Vpraša pa se, če ni takozvana Evropa največ kriva, da je prišlo prav tako, kakor je prišlo — da se zaključuje kvava svetovnozgodovinska drama na Balkanu s krvavo satiro, ki je na žalost krvava ne le v prenešenem smislu.

Velesile so sklenile, da pripade Skader Albaniji, katero so tudi te velesile dekretirale. In ker Skader po tej razsodbi ne bo črnogorski, so pozvale Črno Goro, naj ustavi bombardma in sploh ves boj okrog Skadra. Če je res tako, da mora biti to mesto na vsak način albansko, tedaj je seveda škoda vsake kapljice krvi, ki se prelije v trdnjavi in okrog nje. Škoda je za vsako kost, ki bo pokopana brez prida. In če ni vojna sama po sebi zločin, je gotovo zločin, da se žrtvujejo ljudje, ko je naprej znano, da je uspeh nemogoč vsled odločitve višjih sil. Kri, uspeh nemogoč vsled odločitve višjih sil. Kri, ki se preliva na Tarabošu in Bardanjoltu, kriči v nebo. Ali ta kri ne obtožuje le kralja Nikola, katerega so obtoževale že reke krvi davno pred to vojno; ta kri obtožuje tudi — Evropo, obtožuje tisto družbo, ki se v svoji prevzetnosti imenuje Evropa.

MAKS WINTER:

Živo srebro.

(Dalje.)

Po vročih cestah.

Zato stojimo pri rovu in čakamo na koš, ki naj nas popelje iz tretje črte v sedmo črto. Brez šuma pridriži navzdol. Vstopimo in Kogej da strojniki, ki je nad zemljo, znamenje. Trije kratki signali najprej, ki povedo strojniki, da se bodo vozili ljudje. Potem znamenje za o. hod. Kam, to je izvedel že prej po telefonu. Vs rovi so zvezani s telefonom, ki veže tudi podzemeljsko mesto z belim dnem. Vhitrem teku drčimo v globino. Preteče komaj minuta in že obstojimo, skoraj dvesto metrov pod zemljo. Sedaj prevzame vodstvo Kogej. Na našo željo, da hočemo spoznati vroče ceste, nas popelje na svojo cesto: 9. črta, 8. cesta. Najprej nadaljujemo pot še po sedmi črti, po lestvah splezamo potem na približno 25 metrov nižje ležečo deveto črto. Potem zopet dalje po tej črti. Že na tem pohodu nam postaja precej vroče in večkrat si obrišemo znojne kaplje s čela. Ali prišlo je še vse hujše. Se enkrat po lestvi v globino in tik pred osmo cesto smo. Naše svetilke blešče v temo. Od stene se odražata dva naga zgornja života in ko se približamo, vidimo dva rudarja, ki delata tukaj svoj šiht. Čeprav imata zgornje telo popolnoma razgaljeno, sta čez in čez potna. V debelih kurkih jima teče pot čez željo. Tudi mi, stoječ brez dela in oddihajoč si od plezanja, se potimo. Rudarskega svetnika Pirnata prav tako zdelava vročina. Vzame toplotmer iz tulca in ga drži v višini moža prosto v zraku. Potem prebere. 30 stopinj po Celziju. Delavec, ki mi je prejšnji dan pravil o tej vročini, je torej prav občutil. V gori so kraji, kjer opravljajo delavci svoj težki posel v vročini, kakršna je le v najvišjem poletju.

»Koliko zaslužite?« vprašam.

»Mož akord je 22 kron in temeljna plača znaša 3 K 60 vinarjev«, odgovori Kogej.

Potem računamo. V štirinajstih dnevih predelata vsak po 12 šihov in dobita za 24 šihov — na vsaki cesti delata po dva — 87 K kosmate

Kdaj je Črna Gora od takozvane Evrope izvedela, da ne dobi Skadra? Koncem zadnjega tedna so ji zastopniki velesil to slovesno naznanili. Do tistega časa pa so Črnogorci že pet mesecev oblegali in obstreljavali Skader. Do tistega časa je padlo v vojnih operacijah proti Skadru na tisoče in tisoče črnogorskih in srbskih vojakov. Do tistega časa ni imela Črna Gora nobenega tehtnega razloga, da bi mislila kaj drugega kakor to, kar velja vedno in povsod v vojni: Da bo to, kar si vzame, njeno. Nismo oboževalci vojne prava, ki ni nič drugega, kakor v paragrafe spravljeno roparsko pravo; ali oni, ki jim je vojna sveta institucija in sankcioniran zgodovinski činitelj, nimajo pravice, da bi eno reč imenovali danes patriotično svetost, jutri pa roparsko barbarstvo.

Ko je Črna Gora začela oblegati Skader, je jasno pokazala namen, da ga vzame. Evropa pa je molčala in s svojim molkom je sankcionirala črnogorsko početje. Nastala je ideja avtonomne Albanije, Srbiji je Avstrija napravila plot pred Jadranskim morjem in Srbija se je udala; Črnogorci pa so dalje oblegali Skader in Evropa je molčala. Turčija je sklenila premirje z balkanskimi državami, da bi se z njimi pogajala zaradi miru; skadersko poveljništvo se ni zmenilo za premirje in boj se je nadaljeval na tej točki skoraj dan in noč — Evropa pa je molčala. Črna Gora je spoznala, da so njene oblegovalne sile preslabe, pa je naprosila Srbijo za pomoč in jo je dobila. Evropa je še vedno molčala.

Če se je na Cetinju utrdila vera, da je usoda Skadra odvisna od sreče orožja, je to vero utrdila Evropa sama. Od decembra meseca ima ta častitljiva dama svoj areopag v Londonu; a da si stari kave ekscelence v megleni rezidenzi Albiona modrovala o vsem in še o marsičem, jim vendar ni prišlo na misel sporočiti v Cetinje, da ima Skader na njihovem zemljevidu albansko barvo. Obleganje in bombardiranje Skadra se je vršilo z njihovim tihim soglasjem, z njih pasivnim dovoljenjem.

Sele ko se je približala odločilna faza tega boja, ko so se Črnogorci pripravili za splošni naskok, je človekoljubna Evropa občutila usmiljenje z obleganimi civilisti ter je zahtevala od Črnogorcev, naj jih izpuste iz trdnjave. In ko je Črna Gora storila korak v tem smislu, pa ga je poveljnik trdnjave sam odklonil, je Evropa zahtevala, da naj se obleganje sploh ustavi, češ da je itak brezpomembno, ker bo Skader albanski, tudi če ga Črnogorci osvoje.

Na ta apel je cetinjska vlada odgovorila z ukazom, da — naj se poostri bombardma. Velikega respektu pred Evropo ne izpričuje to povelje. Toda če v Črni gori nimajo tega respektu, se sme vprašati, kdo naj ga sploh ima? Ako se velesile pet mesecev niso mogle odločiti, ker vseh pet mesecev same niso vedele, kaj da hočejo in ker vseh pet mesecev niso bile složne, imajo one za obleganje Skadra več odgovornosti kakor Nikita in njegovi ministri. In čudno je, da ima biti ravno Črna gora kaznovana za nesposobnost takozvane Evrope, oziroma njene diplomacije.

Ako bi bile spoštovane velesile vsaj pred

koncem premirja povedale, kaj nameravajo s Skadrom, tedaj bi bilo tudi energično nastopanje proti Črni gori razumljivo in opravičeno. Ali pet mesecev so same utrjevale Črnogorce v prepričanju, da si lahko vzamejo Skader. Morda je prihajala ta pasivnost od tod, da so »prijatelji« Albanije smatrali Črno goro za preslabo, da bi osvojila Skader, pa so zato mirno gledali, kako si razbijajo buče ob njega zidovi; vsekakor se je njih čudovita humaniteta zbudila šele tedaj, ko je postalo verjetno, da pade trdnjava. In to ne daje tej človekoljubnosti posebno moralne podlage. Ali naj so bili razlogi kakršnikoli, naj so tičali tudi le v pomankanju sloge med velesilami: Evropa ni jemala Črnogorcem upanja — kajti naposled tudi »Fremdenblatt« ni Evropa.

Prav zdaj pa se je zazdelo Črnogorcem, da so pred ciljem. Nemara nima Skader za njih deželo in za njih razvoj tistega velikanskega, tistega življenskega pomena, ki ga njih državniiki naglašajo. Ali dejstvo je, da je postal Skader v črnogorskem mnenju usoda. In če ne dobe Skadra, bodo imeli Črnogorci občutek, da so bili v tej za vso balkansko zvezo zmagoviti vojni poraženi.

To je treba imeti v spominu, pa je ravnanje Črne gore vsekoli razumljivo. Nerazumljivo pa je ravnanje velike Evrope, ki od vsega začetka ni imela kompasa in ki maskira svojo nesposobnost z grotesknim finalom: Šest velesil proti državi kralja Nikite!

Kapitalizem in delavske mezde.

Delavska mezda ne more biti nikdar tako velika, da bi kapitalistu onemogočila njegovo podjetje in da bi mu odvzela možnost, da živi od svojega podjetja. Zakaj če bi bilo kapitalistično tarnanje nad delavskimi zahtevami po višji plači opravičeno, tedaj bi kapitalist že davno opustil svoje podjetje. Ker pa ustvarijo delavci s svojim delom večjo vrednost, kakor je njih plača, zategadelj kapitalist vzlic svojemu tarnanju ne opusti podjetja, ker ima pač dobiček od njega, dobiček, ki mu ga ustvarja edinole izkoriščanje delavstva. V kapitalistični družbi torej delavska mezda nikdar ne more narasti do tiste višine, kjer bi prenehalo izkoriščanje delavca.

Delavec ustvari s svojim delom gotovo vrednost, kapitalist pa mu ne plača za njegovo delo toliko, kolikor je delo vredno, ampak veliko manj. Tisto vrednost, ki si jo kapitalist ohrani od delavčevega dela zase, imenujemo nadvrednost. In ta nadvrednost, ta preostanek je mnogo večji kakor bi kdo sodil na prvi pogled. Zakaj nadvrednost ne obsega samo tistega dobička, ki ostane v rokah kapitalista, ampak

Kmetska posojilnica Ljubljanske okolice

Rezervni zaklad nad 700.000 kron.

Stanje hranilnih vlog 20 milijonov kron.

Obreštuje hranilne vloge po čistih 4 3/4 % brez odbitka rentnega davka.

se še nisem bil seznanil z nobenim podžupanom in vsi se nehote zasmejem, ko se nagaj podžupan po družabni obliki prikloni in pomoli gostu roko v pozdrav. Toplo sva si stisnila roki in se razumela in preko vsej sitnih pravil sva prešla na dejanski položaj.

»In koliko zaslužite Vi, gospod podžupan?«

»Imamo 28 kron akordne mezde in moja temeljna mezda je 3 K 20 vin.«

»Koliko ste prejeli pri zadnjem izplačevanju?«

»111kron in 2 kroni sta mi bili odtegnjeni za dinamit.«

»Torej 109 K za 24 šihov; na ših to pride torej 4 K 54 vinarjev. Torej imate nadšihite.«

»Da, dobim nekaj čez 4 krone.«

Rudarski svetnik posluša najine račune in obrnem se proti njemu:

»Nadšihite pač, ali kljub temu premalo za podžupana!«

Potem tavamo dalje skozi temo.

Na podoru.

Cesta na podoru je sedaj naš cilj. Leži na enaki črti in ima tudi previsoko temperaturo: 24 stopinj. Dobro nahajališče — bogata žila je načeta, ki ima 70 odstotkov živega srebra — ali tudi nevarno. Kamen, v katerem je žila zakopana, je krušljiv in krhek in pri vsakem udarcu s klavdom na sveder je rudar v nevarnosti, da se zruši nanj kos cestnega stropa. Cesta je 2 metra visoka. Ves delovni prostor je podprt, da je nevarnost manjša. Mezde delavcev na tej cesti so najboljše od vseh, s katerimi smo se doslej seznanili. Temeljne mezde so 3 K 80 vin. in 2 K 70 vin. in povprečna mezda za šiht znaša tako 5 K, ki se porazdeli po načrtu temeljne mezde. Tudi ta mezda, določena tako visoko zastran velike nevarnosti in previdnega dela, ki je potrebno na tej cesti za omejitve nevarnosti, ne zadostuje, da bi prehranjevala rudarja tako izdatno, da ne bi opešala njegova odporna sila pri tem nevarnem delu.

Lansko leto so bile temeljne plače določene na novo. Mnogo delavcev meni, da so bili pri tej določitvi uvrščeni v nižje razrede v primeru s svojimi prejšnjimi prejemki in da so za-

še mnogo drugega, kar imenujemo, produkcijske ali prodajne stroške; zemljiško rento, obrestovanje glavnicega kapitala, odbitek za trgovca, ki odjemlje industriju blago, davki itd. Vse to odpade od prebitka, ki ga dobi kapitalist s tem, da plača delavcu mnogo manj, kakor pa je vredno njegovo delo. Ta prebitek mora biti torej precej velik, ako se hoče podjetje »rentirati«; zategadelj v današnji kapitalistični družbi delavska mezda nikdar ne more tako narasti, da bi dobi delavec samo približno toliko, kolikor je ustvaril s svojim delom. Kapitalistični mezdni sistem je torej v vseh okoliščinah izkoriščanje delavstva in na tem izkoriščanju bo temeljil, čeprav si delavstvo pribori višje plače in ugodnejše delovne razmere, temeljil bo tako dolgo, dokler ne bo konec kapitalističnega družabnega reda in dokler ne zavlada v družbi socializem. Nemčno je napraviti kraj in konec izkoriščanja, dokler je uredba družbe kapitalistična. Tudi ob najvišjih plačah je izkoriščanje delavca zelo veliko.

Toda plača je malokdaj doseže tisto največjo višino, ki bi jo lahko dosegla. Pač pa se čez čez bliža svoji najnižji stopnji. Najnižjo stopnjo doseže tedaj, ko ne more delavec več zadostovati niti za gole življenske potrebščine. Ako delavec ob svojem delu ne le strda, ampak tudi celo naglo lakote umrje, tedaj se mora vse delo končati.

Med tema mejama plava mezda. Mezda je tem nižja, čim manjše so navadne življenske potrebe delavca, čim več delavskih moči je podjetniku na razpolago in čim šibkejša je odporna sila delavcev.

Splošno mora biti delavska mezda tako visoka, da ohrani delavca zmožnega za delo, ali boljše povedano, mezda mora biti tako visoka, da ohrani kapitalistu tisto mero delovnih moči, ki jih rabi za produciranje. Mezda mora biti torej tako velika, da delavcu omogoči, ne le, da hrani samega sebe, ampak da rodi kapitalizmu tudi za delo sposoben naraščaj.

Gospodarski razvoj pa gre v smeri, da se življenski stroški za delavca znižajo in s tem je dana kapitalistu možnost, da tudi plače zmanjša.

Spretnost in moč sta bili za delavca že od nekdaj dvoje neobhodno potrebnih lastnosti. Učna doba rokodelca je bila zelo dolga, stroški njegove vzgoje so bili zategadelj veliki. Vedno bolj napredujoča delitev dela in pa razvoj strojne tehnike sta povzročila, da je bila posebna spretnost in pa moč v produkciji vedno bolj odveč. Ta dva činitelja sta tudi omogočila, da so se izučene delovne sile nadomestile z neizučeni, torej tudi cenejšimi, omogočila pa sta tudi, da so nadomestovale moške pri delu šibke žene, celo otroci. Že v manufakturni dobi opazamo ta pojav; z uvedbo strojev v produkcijo pa se je začelo izkoriščanje žen in otrok

to sedaj njihovi skupni prejemki tako nizki. Mogoče je tako. Dokazov za to trditve nisem dobil; prav verjetno je, da je lanska izenačba mezd za poedine delavce krivična. Do leta 1912 so dobivali delavci mesečne mezde in do 1911 so imeli razen nizke temeljne mezde tudi pravico do naturalij, ki so jih dobivali več ali manj, po tem, če je bil delavec oženjen ali ne, če je imel več ali manj otrok. Oženjen delavec je dobival na primer na mesec poleg denarja še 32 litrov pšenice (po Telekyju 32 in pol), 45 litrov žita in koruze (po Telekyju 42 in pol) in sedem kubičnih metrov lesa. Razentega pa za vsakega otroka poltretji liter žita, 3 litre pšenice in poltretji liter koruze (po Telekyju poltretji liter pšenice, 7 do 9 litrov žita in koruze). To je bilo ugodno za delavce z mnogimi otroki. Gotovo je pa bilo zelo težavno vse te mezdne vrednote pravično pretvoriti v temeljno mezdo, ki je bila določena lanske leto. Ali to bi končno še ne bilo tako važno. Poglavitno je to, da so temeljne mezde v obče pre nizke, tako nizke, da delavec ne more preživljati sebe in družine. To bom dokazal še na vzornem gospodinskem računu. Prej pa naj izpopolnim še tehnično sliko.

V pripravilnici.

Po osvežujoči kopeli v basenu s toplo vodo pri Jožefovem rovu, odločenem uradnikom (sicer se ga pa ni posluževal nihče vso zimo), nadaljujemo pot ob tiru električne železnice za prevažanje materiala čez leseni most, ki vodi preko glavne ceste, v pripravilnico. Tiri se stekajo v podstrešje dvonadstropne zgradbe v kateri pripravljajo rudo, dobljeno v jami. S pomočjo mlinov, bobnov, sit in tečajev zdrobe nalomljeno kamenje, ki ga potem spuščajo navzdol skozi dve nadstropji. Ko prebero kamenje po množini rude, ga odvažajo po železnici v taljilnico, ki je v dolini Idrice na koncu mesta. Žal, da v pripravilnici ravno tedaj niso delali, ko sem jo ogledoval, in le po debelih plasteh prahu na svetilkah, ceveh in strojih sem sklepal, da se razvija tudi pri delu v pripravilnici, prav kakor po drugih rudarskih obratih, obilo orahu.

(Dalje prih.)

v najnežnejši starosti kar na debelo. To je bilo izkoriščanje najšibkejših izmed šibkih, ki so bili izročeni na milost in nemilost najnezaslišanejšemu ravnanju in priganjanju. Stroji, ki bi bili imeli biti blagoslov človeštva, so postali v rokah kapitalističnega izkoriščanja njega prokletstvo.

Mezdniki delavci je moral prejeti že v interesu kapitalista zaslužiti toliko, da je preživel sebe in svojo družino. Zdal pa ne dela le delavec sam, ampak brezobzirni kapitalistični sistem vprega tudi njegovo ženo in njegovo dečo v težki jarem izkoriščanja. Zategadelj ohrani proletarčeva družina sposobnost za delo tudi tedaj, če ima oče manjšo plačo, ker vsi skupaj vendarle zaslužijo tisto svoto, ki je neobhodno potrebna, da proletarec ne umre lakote. Razen tega nudi delo žen in otrok tudi ta dobiček, da so žene in otroci slabotnejše v odporu kakor moški, torej se dajo tudi brezobzirneje izkoriščati.

Žensko in otroško delo zmanjša odporno moč delavca in poveča delavski trg, obenem daje kapitalistu možnost, da plačuje delavcu še manjšo plačo.

Vse izkoriščanje ima svoj izvor v tem, da delavec dobi manjšo plačo kakor jo je vredno njegovo delo. In dokler bo obstojala kapitalistična privatna lastnina, tako dolgo ne bo konec izkoriščanja, pa naj dá podjetnik delavcu še tako visoko plačo. Se le ko zavlada v človeški družbi socializem, šele tedaj bo delavec v resnici prejel svojo plačo za svoje delo.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Deželni juristi**, ki so dobili vsled svojih državnih policijskih odlokov od upravnega sodišča po hlačah, se obnašajo sedaj kakor našibani otroci in bi radi udarce utajili. Za ljudi, ki se delajo, kakor da so nebeškemu očetu izmaknili njegovo vsega močnejšo iz žepa, je seveda nerodno, če se v tej oblasti pokaze mala luknjica in če izve »gmajnja«, da tudi drvesca deželnega odbora ne segajo do zvezd. Za deželne juriste, je pa še prav posebno neprilichno, če se spotaknejo ob tako očitni stvari in če v kosači venec svojih pravnih blamaž vtaknejo še nekaj novih pravnih nezgod. Edini nauk, ki naj ga črpajo iz teh polomov, je pač ta, da naj krote svojo trmico: po našem mnenju naj bi deželni odbor spodobno upravljal deželno gospodarstvo, namesto da je sitna podrepna muha, ki nagaja, kjer utegne, ki moti deželane in občinske korporacije v njihovih resnih opravilih in jim s svojimi neumnimi in nasilnimi šikanami krade čas in dela pota. Torej pamet!

— **Šišenski vodovod pred upravnim sodiščem**. Upravno sodišče je zavrnilo pritožbo spodnješišenske občine proti deželnemu odboru v vodovodni zadevi.

— **Sprevednikom drž. železnice**. Opozorjamo sprevednike tovornih vlakov drž. železnice na sestanek, ki bo nocoj ob pol 8. pri Celarcu v Sp. Šiški. Na dnevnem redu je razgovor o turnusu. Želeti je čim večjo udeležbo.

— **Predavanje o Marxu**. 3. aprila ob 8. zvečer predava v društvu »Die Naturfreunde« (restavracija »International« na Resljevi cesti) sodr. J. Petrič v nemškem jeziku o »živiljenju Karla Marxa in njegovih delih«. Gostje dobrodošli! Predvsem prosimo soderge, da opozore na to predavanje nemško govoreče tovariše.

— **Slovensko gledališče**. Dramsko osebje je po dolgoletni navadi priredilo snovi poslovilno predstavo, za katero si je izbralo veselejšo »Senatora«, ki je pa pravzaprav kompijska burka, izdelana od znane firme edino v namen, da se ljudje brez velikih zahtev lahko nasmejejo. Ta namen je tudi snovi tem lože doselja, ker je prišla večina občinstva že s takim razpoloženjem v gledališče; kar je bilo še treba za poščegetanje, so storiли igralci. Ogródje te komedije je zgrajeno po pravilih, ki se ponavljajo v vseh nemških burkah, in figure, ki nastopajo v njej, so vzete iz kroga samih starih znancev. Teh domišljavih senatorjev, ki so lahko tudi prezidenti, ravnatelji ali kaj drugega, mrholi po dunajski in berlinski komedijski »literaturi« ravno tako kakor lesenih soprog, ki so »že 27 let poročene, pa še nikoli niso...«; moško jagnje v zakonu, naivka, ki je na prvi pogled zaljubljena, »der verfluchte Kerl«, ki je enkrat lajtnant, drugi jurist, priprosto pošteno dekletce, ki premaga prevzetnost in predsodke — vse to poznamo že prav tako kakor dvojne in trojne »srečne« poroke na koncu. Bogne-daj, da bi kdo iskal v teh fabrikatih kakšno idejo, logiko, motivacijo; če bi malo potipal, bi se zrušila vsa zgradba. Ali občinstvo, ki je dobre volje, se smeje, Schönthana, Kadelburgi et comp. pa spravljajo tantjeme... Morda bi bilo vendar bolje, če bi igralci, kadar prireajo predstave zase, vprašali koga za svet; saj menda ne bi bilo daleč do intendance, kjer bi bila izbera nemara malo bolj kritična? Igrali pa so dobro vsi, dame in gospodje. Komična je bila grandeca komične dvojice ge. in gda. Danila; komična je bila rezerviranost ge. Bukšekove v prvem delu, komična zakonska strahopetnost gda. Bukškega, komičen Schwenertum gda. Povheta, komična naivna zaljubljenost ge. Kreislove, komična nerodnost ge. Juvanove, Gdčna. Danilova seveda ni smela biti komična; prav pa je stori-la, da tudi ni bila preveč sentimentalna. Male epizode so imeli še gospodje Bratina, Molek in Peček, ter so dobro opravili.

— **Druga benefična predstava** dramskega osebja slov. gledališča se vrši v četrtek dne 3. t. m. Vprizori se zabavna burka s petjem »On in njegova sestra«, ki je pred leti pri nas napolnila hišo in občinstvo izborna zabavala. Glavne vloge so v rokah gospoda Jos. Povheta, gospoda Skrbinka in gđ. Vere Danilove. Sodeluje vse dramsko osebje. Pri predstavi svira orkester »Slovenske Filharmonije«. Predstava ki jo režira gospod Jos. Povhe, se vrši v prid dramskemu osebju, torej izven abonmana, za lože nepar. Upamo, da bo izkazalo občinstvo to pot našim marljivim igralcem s svojim obiskom svojo hvalečnost.

— **Odborova seja »Matice Slovenske«** bo v četrtek, dne 3. t. m., ob 6. zvečer. Dnevni red: 1. Poročilo načelnika. 2. Potrditev zadnjega zapisnika. 3. Tajnikovo poročilo. 4. Poročilo o glavni skupščini 1913. 5. Volitev prezidija, ostalih funkcionarjev in odsekov. 6. Slučajnosti. Dr. Fr. Llesič m. p.

— **Umrli so v Ljubljani**: Ana Bukovnik, gostija, 76 let. — Štefan Kozjek, tobačne tovarne uslužbenec v pok., 74 let. — Vladimir Ničman, sin paznika v predilnici, 3 leta.

— **Tujski promet v Ljubljani**. Meseca marca je prišlo v Ljubljano 6382 tujcev, torej 975 več nego prejšnji mesec in 559 več kakor lani meseca marca. Nastanilo pa se je v hotelih: Union 1598, Slon 1414, Lloyd 432, Cesar avstrijski 281, Malič 193, Ilirija 183, Južni kolodvor 171, Štrunkelj 137, Tratinik 86 in v ostalih gostilnah in prenočiščih 1887 tujcev. — Bilo pa je s Kranjskega 1256, z Dunaja 1114, iz slovenskih dežel 1496, iz dežel češke krone 202, iz drugih avstrijskih dežel 1228, z Ogrskega 136, s Hrvaške in Slavonije 317, iz Bosne in Hercegovine 32, iz Nemčije 284, iz Italije 216, iz Rusije 5, iz Anglije 6, iz Francije 10, iz balkanskih dežel 6, iz Romanije 2, iz drugih evropskih dežel 26, iz Severne Amerike 31, iz ostale Amerike 6 in iz Azije, Afrike in Avstralije 9 tujcev.

— **Poneverjenje pri »Protialkoholni zvezli«**. Pri »Protialkoholni zvezli« je bil v zadnjem času nastavljen 21letni Ivan Sajovic, doma iz Vele-sovega pri Kranju. Sajovic je menda nabiral člane in podpornike ter sprejemal od njih tudi prispevke. Nabran denar ni izročil društvu, maveč je z denarjem pobegnil. Po izjavi župnika Janeza Kalana je Sajovic poneveril okrog 1000 kron.

— **Smrtna nesreča**. Ponesrečil se je Anton Kodrič iz Vinivraha, župnija Sv. Križ pri Kostanjevici. Padel je pod voz, naložen s palicami in bil na mestu mrtev. Bil je komaj eno leto oženjen.

— **Samomor**. Iz Litije poročajo, da je nedavno prišel v Osredku rojeni in v Št. Vid pri Zatični pristojni posestnikov sin Mat. Omahen vinjen domov. Po prepiru s starši je šel zopet z doma. Drugo jutro ga je oče našel v bližnjem skednju obešenega.

— **Zadnja aretacija ljubljanske mestne policije**. Zadnja aretacija je izvršila mestna policija včeraj ob pol 1. ponoči in sicer je bil zaradi postopanja aretiran brezposelni delavec Štefan Žagar rojen 1874. leta v Zavratih ter pristojen v Sodražico, okraj Kočevje.

— **Najden utopljenec**. V pondeljek popoldne so v Vevčah potegnili iz Ljubljanske okrog 50 let starega neznanca, kateri je precej močan in že osivel.

— **Na cesti je poročila**. Stražnik I. ljubljanskega zavoda za straženje in zaklepanje gospod Skala je našel v noči od nedelje na pondeljek ob dveh 41 min. v Slomškovi ulici 20 let staro žensko, ki vsled bolečin ni mogla dalje. Stražnik jo je peljal v delavnico gospoda Binderja, kjer je takoj poročila. Stražnik je poklical telefonično rešilno postajo, ki je prihitela na lice mesta in odpeljala mater in otroka v deželno bolnišnico.

— **Izgubljen in najdeno**. Mesarski pomočnik Alfonz Zabajek je izgubil bankovec za 50 K. — Neka dama je izgubila 10 K vredno pero za klobuk. — Trgovski sotrudnik g. Ivan Kralj je našel kolo, katerega dobi lastnik nazaj pri magistratu.

— **Klematograf »Ideal«**. Za današnji spored je veliko zanimanje in se priporoča, da si vsak rezervira pravčasno sedež. Film »Železna roka« se včeraj ni predvajal, ker je pomotoma izostal. Po potrebi bo danes ob 10. zvečer še ena predstava. Za smeh skrbi Maks Linder »Joke iz ljubezni« je neprekosljiv. V petek »Ljudje med ljudmi«, II. del.

Stajersko.

— **Vojak na straži je ustrelil delavca**. Pri graškem skladišču za smodnik so bili v noči od nedelje na pondeljek na straži vojaki 3. domobranskega polka. Skladišče je blizu ceste. Straža uzre dva moža, ki se približujeta skladišču. Straža ju je poklicala, a moža sta korakala dalje. Infanterista Thaller in Winkler sta nato oddala tri alarmne strele, nakar je zaostal eden od približajočih, drugi pa se je bližal straži. Izpolnjujoč predpise, sta oddala vojaka vsak po en oster strel. Nato silen krik in mož, ki se je približeval, se je zgrudil. En strel mu je šel v srce, drug v vrat. Ustreljeni je leta 1858. rojeni vrtnar Anton Veit, ki je bil šele drugi dan v Gradcu. Bil je seveda takoj mrtev. Poizvedbe so dognale, da je bil Veit gluh in najbrže ni slišal alarmnih strel.

Trst.

— **Pozor! Pregled volilnih imenikov** je pokazal, da je izpuščenih mnogo delavcev in mnogo je napačno vpisanih. Soderugom priporočamo prav toplo, naj poskrbe, da si zagotovijo volilno pravico vsi, ki so po zakonu upravičeni. Vsak sodrug naj se prepriča, jeli vpisan v volilni imenik sam in tudi njegovi tovariši. In sicer takoj! Naj nihče ne čaka na zadnje dni. Čim prej je reklamacijsko delo končano, tem bolj je za stranko in za druga važna dela.

— **Ljudski oder** ima v petek redno sejo.

— **Pevski zbor** ima v četrtek redno pevsko vajo.

— **O stavki v tržaškem tehničnem zavodu** govore sedaj, ko je stavka končana, največ oni, ki bi imeli največ vzroka, da o njej molče. Ti gospodje, ki dajejo sedaj nasvete glede stavk in skupnih nastopov pri delavskih gibanjih, se zbirajo pri tržaški »Edinosti« in pri N. D. O. V nedeljski in pondeljkovi številki je objavila »Edinost« glede stavke dolgovozno klobasarijo polno neumnih nasvetov, mnenj, laži in obrekovanja na račun socialne demokracije. Koliko bolje bi bilo za gospode v »Narodnem domu« in pri N. D. O., da bi o tej stavki molčali. V omenjenem članku se »Edinost« trudi, da bi dokazala, da so uvozili stavko socialni demokratje v

korist svojini članom in v volilne svrhe in da je naredila N. D. O. le uslugo socialistom, ako se je izjavila solidarno s stavkajočimi. Na to odgovorjamo, da stavka ni bila uprizorjena od nobenega, marveč je bila delavcem vsiljena po ravnateljstvu tehničnega zavoda, da pravzaprav ni bila stavka, marveč izprtie delavcev. Koristilo je pa to gibanje največ slovenskim, nikjer organiziranim delavcem. Gibanje je nastalo vsled nečloveškega postopanja ravnateljstva in inženirjev z delavci. Tu je treba pripomniti, da se je postopalo nečloveško ne morda s kvalificiranimi, marveč z nekvalificiranimi delavci. Bili so težaki, ti najrevnejši delavci, ki so občutili najbolj bič ravnateljstva in inženirjev. In ti reveži, ti težaki, nekvalificirani delavci so skoro izključno Slovenci. Tem se je hotelo in se jim tudi je pomagalo. Žrtvovali so pa zato največ kvalificirani delavci, ki so organizirani pri naši organizaciji. Trije izmed teh so tudi izgubili delo. Oni socialno demokratični delavci, katere je hotelo ravnateljstvo tudi izključiti in ki so bili sprejeti na pritisk naše organizacije, odidejo sami iz tehničnega zavoda, ker ne marajo, da bi jim neorganizirani delavci očitali, da so jim oni pomagali, in ker ne marajo imeti na krožniku vsak dan očiitek žurnalističnih hilen, da je stavka koristila le njim. Te žurnalistične hijene, ki tvorijo najnedostojnejši del tržaškega slovenstva, se zbirajo pri »Edinosti« in N. D. O. Nadalje govori člankar v omenjenem članku »Edinosti« tudi o podporah stavkajočim. Tu omenimo sledeče: Organizirani stavkajoči so dobili 5505 kron podpore od naše kovinarske organizacije. Dobili so: Prvi teden 1813 kron, drugi teden 1846 kron in tretji zopet 1846 kron. Skupaj 5505 kron. Pri tem pa ni vsota podpore, ki so jo dobili člani konsumnih zadrug in ki znaša nekaj nad 2000 kron. Za neorganizirane je bilo nabranih med zavednimi delavci nekaj nad 3000 kron. Od tega nabranega denarja so dobili slovenski neorganizirani delavci nad 2200 kron in drugo italijanski in nemški delavci. Slovenskim delavcem se je dalo največ podpore zato, ker so po večini težaki, torej slabo plačani na delu in so bili zato najbolj potrebni. Med onimi slovenskimi delavci, ki so dobili tako podporo, so tudi člani N. D. O. Članom N. D. O. se je pa dala podpora zato, ker so sami izjavili, da niso dobili nekateri od svoje t. i. N. D. O. nobene podpore, drugi pa po 5 kron menda za ves čas stavke. Pri nas, kjer niso bili organizirani, so dobili člani N. D. O. več podpore kakor od N. D. O. Večina neorganiziranih je dobila pri nas po 14 do 16 kron na teden. Tako so dobili pri nas tudi člani N. D. O. Pri N. D. O. pa ni nič ali malo! Seveda, N. D. O. ni dala podpore, ker ni vedela odkod naj denar vzame. N. D. O. obstoji le na papirju in v člankih in noticah »Edinosti«. Le pičlo število delavcev pri tržaškem tehničnem zavodu je organiziranih pri N. D. O. Le temu se imamo zahvaliti, da ni N. D. O. uprizorila krumirstva. Ako bi bila ta organizacija v stanu uprizoriti krumirstvo, bi bila to tudi storila. Tako je pa proklamirala solidarnost in je stori-la prav. S tem ni stori-la nič drugega kakor to, kar so hoteli delavci. Slovenski delavci so se izjavili solidarne sami brez N. D. O. in bi bili ostali solidarni, ako tudi bi jim bila svetovala N. D. O., naj pojdejo na delo. In ta organizacija, ki nima članov, ki nima na delavstvo nobenega meralnega vpliva, ki nima niti denarja, da bi podpirala v slučaju stavke svoje člane in ki ji niti od daleč ni prišla misel, da bi nabirala podpore, taka organizacija, odnosno njeni voditelji, se jeze, ker nečemo nastopati z njimi skupno. Skupno se lahko nastopi od slučajja do slučajja s pametno, od delavcev vodeno, v moralnem in materialnem oziru močno organizacijo, nikakor pa ne s podružnico meščanske politične organizacije, kakor je N. D. O., ki je ustanovljena, da seje razdor med delavci, da drži delavce neorganizirane, ki je že parkrat uprizorila krumirstvo in ki obstoji sedaj le v možganih nekaterih oseb in na papirju. N. D. O. ne sme pričakovati, da bi nastopile naše organizacije kedaj skupaj z njo. Na vse druge oslarije v članku »Edinosti« ne bomo odgovarjali, ker bi bilo tako početje nes pametno. K vsemu dodajamo le še ta poziv na N. D. O., naj objavi račun podpor, ki jih je dala svojim članom v času stavke. In pravimo: Ako se niso zapetniki te »organizacije« spametovali niti pri tej stavki, ako se še ne bodo hoteli organizirati, bo njihova škoda. Dokler se ne bodo organizirali, se jim ne bo godilo bolje. Kadar bo pa bič zadel v živo, kadar bodo vsled novih potreb občutili močno izkoriščanje in bodo zahrepeneli po človeškem življenju, takrat ne bodo več pomagali ne članki »Edinosti«, ne njene in narodnih agitatorjev laži, ne narodnjaške fraze. Takrat se bodo delavci sami organizirali. Čim pozneje pride spoznanje, tem dražje bo.

Socialno politični pregled.

— **Mesečni shod ljubljanskih mizarjev**, ki se je vršil v nedeljo 30. marca je bil povoljno obiskan. Predsednik sodrug Babšek je otvoril zborovanje, naznanil dnevni red, nakar je sodrug Rok Pogačnik podal blagajniško poročilo za januar in februar. Poročilo se je vzel brez debate na znanje. K drugi točki je poročal sodrug Zore, ki je v svojem govoru naglašal dejstvo, da stopi s 1. majem v veljavo sklep zadnjega občnega zbora, glasom katerega se povisajo prispevki. Opozorjal je zlasti one člane, kateri so s prispevki v zaostanku, da naj zastanke poravnajo pred 1. majem, ker se po prvem maju povisajo prispevki, ne oziraje se na one, ki so v zastanku. Priporočal je nadalje, da naj se člani bolj živahno lotijo dela za izpopolnitev organizacije. V ta namen se bo v kratkem sklical v Št. Vidu mizarski shod, na katerem se bo povabilo vse dravelske, vizinarske in šentvitske mizarje. Nato je govoril sodrug Bradeško, ki se je dotaknil inomoške mizarske stavke. Povedal je kot soudeleženec te stavke zanimive reči, ki so za ljubljanske mizarje kaj poučne. Izražal je istotako željo, da je treba ljubljanskim mizarjem več zanimanja za organizacijo. Priporočal je zlasti delavniške shode.

Sodrug Bučan pa se je dotaknil 5 % povisauja, ki postane veljavno s 1. junijem. Pri tej točki se je razvila živahna debata, katere se je udeležilo več sodrugov. Po govoru sodruga Zoreta, ki je položaj z ozirom na organizacijo in gospodarski vpliv letošnjega leta pojasnjeval, se je sklenilo, da se skliče sredi maja mizarski shod, ki se bo bavi izključno s to zadevo. Nato je še sodrug Zore omenjal letošnje majske slavlje, katero bodo mizarji primerno proslavili. Ravno tako se je sklenilo, da se mizarji udeležijo v večjem številu izleta v Trbovlje. Ko so se poslastile še nekatere zadeve, je predsednik sodrug Babšek zaključil shod.

— **Kolektivna pogodba dunajskih mizarjev**. Dunajskim mizarjem je potekla 31. marca pogodba. Sklenili so z delodajalci že novo pogodbo za določeno število let. Pogodba je bila sklenjena brez boja, kar je posebno značilno za razmere v tej stroki. Pomočniški odbor je sklenil pogodbo z družbo mizarjev Nižje Avstrijske, h kateri spada približno 500 največjih podjetnikov in pri katerih je zaposlenih 4500 do 5000 pomočnikov. Pred vsem je omeniti skrajšanje delovnega časa po novi pogodbi: doslej je znašal tedenski delovni čas 53 $\frac{1}{4}$ ur, od 1. aprila pa znaša 52 $\frac{1}{4}$ ur. Dosegli so torej polurno skrajšanje tedenskega delovnega časa, zahtevali so eno uro. Mezdno vprašanje so uravnavali tako, da se povisajo minimalne mezde ob začetku pogodbe ter se povisajo znova 1. julija 1915. Razen tega določijo vsi oni delavci, katerih mezdo ne izpremeni povisana minimalna mezda, od 1. aprila po 2 vinarja na uro več in od 1. julija 1915 po 3 vinarje na uro. Mezde po novi pogodbi so v primeru z onimi od leta 1909 sledeče:

	1909	1913	1915
mezdna na uro v vin			
Za izučene delavce	40	42	42
Za pomočnike, ki so dve leti pomočniki	45	49	51
Za pomočnike, ki so tri leta pomočniki	50	53	54
Za pomočnike, ki so pet let pomočniki	—	55	56
za strojne delavce v stavbin-skem mizarstvu	44	50	51
za delavce	25	30	31
za pomožne delavce	—	42	42
za partijske voditelje na stavbah	62	65	66
za partijske pomočnike na stavbah	58	61	62

Za čezurno delo veljajo naslednje določbe: za prvo uro čezurnega dela 25 % doklade, za drugo 33 $\frac{1}{4}$ %, za tretjo in vse naslednje do polnoči 60 % in za delo čez polnoč 100 %, torej dvojna mezda. Za delo na kose in akordno delo pri čezurnem delu: za prvo in drugo uro 12 vinarjev, za tretjo uro in nadaljne ure do polnoči 20 vinarjev in čez polnoč 40 vinarjev. Za delo ob praznikih znaša doklada za predpoldansko delo 25 %, za popoldansko 35 %. O veliki noči, binkošti in božiču delajo delavci prejšnji dan do opoldne in določijo za to delo 30 % doklade pri meznem delu in po 12 vinarjev na uro pri delu na kose. Za delo izven delavnice, ki je ravno pri mizarjih zelo pogosto, določa nova pogodba: za delo, ki traja nad pet ur dobi delavec kot doklado 1 K 80 vinarjev, če pa mora iti delavec na delo izven delavnice v opoldanskih urah, čeprav le za eno uro ali dve uri, dobi ravno toliko doklado. Ako je oddaljen delovni prostor od delavnice več kakor 25 minut, tedaj dobi odškodnino za pot tje in nazaj. Za delo izven Dunaja, če traja le en dan, dobi 1 K 50 vinarjev doklade (prej 1 K), če traja delo dlje 3 K poleg prenočišča (prej 2 K 50 vinarjev) in če dobi hrano in prenočišče pri stranki, tedaj znaša doklada 1 K 50 vinarjev (prej 1 K). Za povisjanje akordnih tarifov se je sestavila posebna komisija. Tudi leta 1909 sklenjeni delovni red se je preduradil. Če praznuje delavec 1. maj, tedaj ne sme to imeti zanj zleh posledic. Za poravnavo sporov, nastalih iz pogodbenega razmerja, določa pogodba: najprej posredujeja načelnika pomočnikov in delodajalcev, če je posredovanje brezuspešno, se izroči zadeva komisiji in če ta ne opravi nič, odloča razsodišče, sestavljeno iz oseb, ki jih ne zadeva pogodba. Dunajski mizarji so z novo pogodbo pridobili mnogo, saj pa je tudi njih organizacija čvrsta.

1,000.000 vinarjev

:: za tiskovni sklad »Zarje« ::

57. izkaz:

Na občnem zboru »Vzajemnosti« v Šiški 284 v. Zaletel v. Zagorju po Cobalu 100 v. v prslavo Schmeierjevega spomina na shodu vlakospremnega osebja južne železnice nabral sodr. Kopač 1043 v. Ferdinand Pičlin, Pragersko 625 v. darovalci klubove seje v Idriji 100 v. Zaključek Ravnik 40 v. vesela družba pogrebne družba pri Keršič 90 v. v znak sožalja za Schmeierjem Kovač 50 v. Rus 100 v. A. Vrčun Skrilje 200 v. sodrugi iz Nabrežine po sodr. Colja: V. Per-tot 20 v. J. Gruden 40 v. I. Caharija 20 v. A. Colja 40 v. J. Motta 20 v. sodr. Jagrič nabral na zaupnem shodu v Nabrežini 800 v. v dokaz, kako je bil sodrug Kaš tudi pri vlakospremnem osebju priljubljen, se podarilo prostovoljni pri-spevki kot prebitok od nagrobnega venca v znesku 1404 v. namnost komplimentov še 40 v. ljubljanski obrtnik, ki ni v naši stranki, pa ga veseli milijonski sklad 100 v. sodrug Zabkar in Strmšek nabrala v Rakeku 580 v.

Skupaj 264027 + 5696 = 269723 vin.

Vestnik organizacij.

Odborova seja podružnice lesnih delavcev bo v četrtek 3. t. m. točno ob 6. zvečer v društvenem lokalu. Polna udeležba potrebna!

Šišenska podružnica »Vzajemnosti« naznanja, da priredi v nedeljo, dne 1. junija — v slučaju slabega vremena 8. junija — veliko vrtno veselico v korist svoje knjižnice, ter prosi vse soderžne organizacije, da na ta dan ne prire-ajo svojih veselici, oziroma izletov.

Knjižnica šišenske podružnice »Vzajemnosti« se v sredi aprila otvori. Knjige, so že pri knjigovozu, potrebne tiskovine so tudi gotove. Želja šišenskih sodrugov se torej v kratkem izpolni, imeli bomo knjižnico izbranih leposlovnih knjig. Ob tej priliki opozarjamo člane, da agitirajo med avo-jimi znanci in prijatelji za pristop k podružnici, čim več članov bo imela, tem več koristi bo lahko nudila svojim članom.

Odbor kovinarjev ima v četrtek ob 8. zvečer sejo v društvenih prostorih v Šelenburgovi ulici.

Balkanski in mednarodni položaj.

Avstrijske ladje so odplule v črnogorsko vode. Demonstracije se udeležijo tudi Anglija, Italija, Francija in Nemčija. Kralj Ferdinand ponuja posredovanje. Skader je baje pred padcem. Turčija je sprejela pogoje velesil.

SKADERSKO VPRAŠANJE.

Bombardma se nadaljuje z vso silo.

Belgrad, 1. »Mali Žurnal« poroča s Cetinjo: »Zdržene čete bombardirajo Skader z vso silo. Obstreljevanje se je pričelo z velikim uspehom, ter je spravilo nekatere utrdbe iz boja. Vsako uro se pričakuje vest o padcu trdnjave.«

Milan, 1. »Corr. d. Sera« poroča s Cetinjo: Bitka, ki se je pričela z naskokom na Taraboš, se nadaljuje. Artiljerija obstreljuje turške pozicije z velikim uspehom. Tudi črnogorska infanterija je angažirana. Rekognosciranje srbskih letalcev se je zadnje dni izvršilo z velikim uspehom za oblegovalce.

Fait accompli.

Dunaj, 1. Od črnogorske strani zatrjujejo, da se je generalni naskok na Skader že pričel. O sodelovanju srbskih čet ni natančnih informacij. Črnogorska vlada ni dobila iz Beograda nobenega uradnega obvestila, da bi srbske čete ne smele sodelovati pri naskoku. V vladnih krogih ne verjamejo, da bodo velesile složno nastopale. Odgovor vlade na zahtevo velesil, da bi se ustavilo bombardiranje, še ni sestavljen, ker se črnogorska vlada še ni mogla sporazumeti z zavezniki. V resnici pa želi Črna gora le pridobiti časa, ker upa, da med tem časom pade Skader in se tako ustvari gotovo dejstvo.

Črnogorski protest.

Milan, 1. »Corriere della Sera« poroča s Cetinjo, da je zbudil v črnogorskih krogih velikanski nevoljo članek lista »L'Echo de Paris«, ki pravi, da bi bilo lahko potolažiti Črno goro, če bi se dal velikodušen dar v denarju kralju Nikoli, ki je sedaj v največjih finančnih stiskah. Tiskovni urad ministrstva za zunanje zadeve je poslal zoper ta članek posebno izjavo agenciji »Havas« s prošnjo, da jo objavi. »Govoriti o materialni odškodnini, ki bi pripravila kralja Nikolo, da bi se udal zahtevam velesil, se pravi kruto žaliti velikega in plemenitega vladarja, ki je tekom svojega dolготrajnega vladanja žrtvoval svojo osebno blaginjo (hm, hm!), da je postavil prednjo stražo s Francijo zvezanega slovanskega sveta na skrajni točki ob Jadranskem morju. To pomeni namenoma prezirati zgodovino Črne gore, ki je vsa polna žrtv in odrekovanja. Resnica je, da kralj Nikola in njegova vlada ne bosta kapitulirala pred krivičnimi zahtevami Avstro-Ogrske. Kralj je popuščal do skrajne meje, ki se more združiti z dostojanstvom države, zavedajoče se svoje velike preteklosti, da bi dokazal Evropi svojo miroljubnost; ne bo se pa vdal grožnjam kogarkoli, ki zlorablja svojo številno premoč, da ovira svobodni razvoj naše dežele. Nasprotno je pripravljeno udeležiti narodni program do zadnjih konsekvenc in pokazati Evropi, da zna Črna gora, močna v svojem uboštvu, bojevati se in umreti za svoje v stoterih bitkah posvečene narodne ideale.«

Srbska pomoč.

London, 1. Šestnajst grških transportnih ladij s srbskimi četami je v nedeljo priplulo mimo Krita v smeri proti Sv. Ivanu Medvanskemu.

Francija se ne udeležiti demonstracije.

Pariz, 1. Ponoči je bila izdana nota, ki oporeka vestem, da bi bila vlada sklenila udeležbo pri pomorski demonstraciji proti Črni gori.

Pariz, 2. »ECHO DE PARIS« piše: Izven dvoma je, da se Francija ne pridruži sklopom, ki se sugerirajo Evropi, če ne bodo izrecno potrjeni od vseh sil. V sedanjem trenutku ni opravičeno na sklicevanje na razloge človekoljubnosti, ne na nujnost. Civilno prebivalstvo enostavno zaradi tega ne more zapustiti Skadra, ker ni dovolil turški poveljnik, in krivda se ne more pripisati Črni gori. Kar se tiče nujnosti, bi ta razlog veljal, če bi dala osvoboditev Skadra Črni gori pravico, da si pridruži mesto. Ali velesile so že izrekle, da posest v sedanjih vojnih ne more biti definitivna. Zaradi tega tudi Srbom ni bilo zabranjeno zasesti Drač.

Kaj stori Italija?

Rim, 1. O nameravani mornariški demonstraciji je vse zavito v tajnost. Gotovo je, da velesile niso složne, in Italija nič ne hrepeni po tem, da bi bila v prvi vrsti demonstrantov.

Italijanski glasovi.

Rim, 2. »Popolo Romano« se bavi z raznimi izjavami o nameravani demonstraciji in pravi, če je ta izredni, da se ne reče ekscitivni korak sploh potreben, tedaj je enako učinkujoč, ako ga storita dve državi v imenu šestih. To bi bili lahko Anglija in Avstrija. Glavno je, da so velesile složne. Malo je na tem ležeče, če jih demonstrira šest, ali štiri ali dva, kajti pravzaprav gre le za moralno ukrepitev napram najmanjši balkanski državi, da se ji da razumeti, da v sedanjem položaju ne ostane nič drugega, kakor rešitev, ki jo je sklenila Evropa.

Rim, 2. »Messaggero« konstatira, da je izmenjava depeš med kabineti velesil v zadnjih 24 urah izredno živahna, in sodeč po tajnosti, s katero se obdajajo vsi koraki ter po nasprotujočih vestih bi bilo reči, da se zaželeni sporazum o nameravani mornariški demonstraciji še ni dosegel. Naša vlada je skušala posredovati na Cetinju in na Dunaju; s kakšnim rezultatom? Avstro-ogrski vladi se zelo mudi, in ker se nekatere velesile obotavljajo, se je zganila avstrijska mornarica. Italija gre rajši z Evropo in priporoča Avstriji, da ne preneglji dogodkov in da počaka, če ne izpremeni Črna gora svojega nazora, kar je tem lažje, ker se utegnele

novi naskoki na Skader izpremeniti v nove neuspehe. Avstrija menda ne bo hotela iz vprašanja, ki je mednarodnega značaja, napraviti avstrijsko-črnogorsko vprašanje.

Trdnjava pred padcem.

Pariz, 2. Po tukajšnjih vesteh je položaj Skadra skrajno ogrožen. Črnogorci in Srbi so zelo napredovali. Uporna moč braniteljev je opešala. Bombardma se nadaljuje z vso silo. Dvomljivo je, če se bo mogla trdnjava še par dni držati.

ČRNORGORSKI ODGOVOR.

Cetinje, 2. Črnogorska vlada je odgovorila zastopnikom velesil, da obžaluje, da ne more izpolniti večkrat izražene zahteve, da se odstranijo nevojaški prebivalci iz Skadra, ker odklanja vojno poveljništvo pošiljatev štirirane depeše poveljniku Skadra. Črnogorska vlada je pa pripravljena predložiti vrhovnemu vojnemu poveljništvu na uvaževanje od otomanske vlade podpisano vest o odhodu nevojaških prebivalcev iz Skadra.

FERDINAND BI POSREDOVAL.

Pariz, 2. Iz Sofije brzojavljajo, da je kralj Ferdinand pripravljen proučiti svojo službo za posredovanje v skaderskem vprašanju. Baje gre za to, da se sestavi načrt pogodbe med Črno Goro in bodočo Albanijo. Tako pogodbo žele tudi v ruskih krogih.

MORNARIŠKA DEMONSTRACIJA.

Ukaz avstrijski mornarici.

Dunaj, 2. Oficijozno javljajo: Za udeležbo pri mednarodni mornariški demonstraciji, s katero se ima izsiliti rešpektiranje sklepov velesil, so že izdani potrebni ukazi, da nemudoma odpluje oddelek ces. in kr. vojne mornarice v črnogorske vode.

Avstrijska mornarica pred Črno goro. Blokada.

Dunaj, 2. Avstro-ogrsko brodogradje je že priplo v črnogorske vode. V kratkem mu bodo sledile angleške in italijanske ladje. Za sedaj se blokira črnogorsko obrežje od Bara do Leša. Avstrija smatra, da je nevarnost velika; več utrdb na velikem Tarabošu so Črnogorci že vzeli. Poveljništvo brodogradje prevzame po činu najstarejši admiral. Tri italijanske križarke so zapustile Brindisi. Angleško brodogradje, ki je sestavljeno iz dveh križark in dveh torpedovk, mora biti že blizu črnogorskih voda.

Avstrijske ladje.

Dunaj, 2. »Milit. Rundsch.« poroča, da so iz Boke Kotorske odplule sledeče avstrijske ladje, da se udeležijo demonstracije proti Črni gori: Bojne ladje »Erzherzog Franz Ferdinand«, poveljnik kapitan Oskar Hansa; »Radecki«, povelj kapitan baron Meyern-Hohenberg; »Zrinji«, poveljnik kapitan baron Koudelka, ena križarka, tri torpedovke. Poveljnik tega mornariškega oddelka je kontreadmiral Maksimilijan Njegovan.

Vojaška konferenca.

Dunaj, 2. Včeraj popoldne je bila tukaj konferenca pod Berchtoldovim predsedništvom, katere sta se udeležila tudi vojni minister Krobatin in poveljnik mornarice Haus ter šest višjih mornariških častnikov. Bavila se je z operacijami proti Črni gori.

Tudi Nemčija se udeležiti.

Dunaj, 2. Semkaj poročajo, da odpošlje Nemčija križarko »Breslau« iz Ktela v črnogorske vode.

Na rusko željo.

London, 2. Na željo Rusije se udeležita demonstracije proti Črni gori in blokade tudi Francija in Anglija.

ODRIN.

Bolgarski ujetniki.

Sofija, 2. Ujete turške častnike so deloma že prepeljali v Staro Zagoro. Okrog deset tisoč ujetih vojakov so spravili v deželo. Število ranjenih cenijo na štiri tisoč.

PRED ČATALDŽO.

Sofija, 1. Uradno javljajo: Predvčerajšnjem popoldne je sovražnik s tremi divizijami napredoval od Bujuk Cekmedže ob forih Tanasakris in Kum Burgas proti desnemu krilu pri Čataldži stoječe armade. Prodiranje so podpirali topovi osmih bojnih ladij, ki so ležale pred Kum Burgasem in pri Kasteru. Uspešna strelba naše artiljerije jih je v kratkem utišala. Nato je naša infanterija izvršila protinaskok, ter prisilila Turke, da so se v neredu umaknili in pustili na bojišču mnogo mrtvih in ranjenih. Včeraj je en turški bataljon prodiral proti Arnavtkeju, pa ga je naša artiljerija naglana v beg. Sočasno je osem sovražnih bataljonov s strojnimi puškami prodiralo od Kum Burgasa proti Jalosu, pa so morali vsled bolgarskega protinaskoka z velikimi izgubami v neredu bežati. Tudi ta sovražnikova gibanja so podpirale turške bojne ladje.

GORICA HOČE BITI GRŠKA.

Solin, 2. Prebivalstvo Gorice je poslalo angleškemu državnemu tajniku Sir Greyu brzojaven protest proti nameravani pripojitvi k Albaniji. Vse prebivalstvo je baje zato, da se mesto pridruži Grški.

»ARMADA JE V IZVRSTNEM STANJU.«

Carigrad, 1. Ker se po mestu razširjajo vesti, da je armada pri Čataldži in pri Bulajiru v slabem stanju, je mestni poveljnik izdal razglas, da je vsa armada v izvrstnem stanju in da bo brez obzira izgnan, kdor bi razširjal kakšne neresnične in vznemirjajoče vesti o armadi.

PREDLOGI VELESIL.

Carigrad, 1. Nota, ki so jo zastopniki velesil včeraj izročili Porti, ima sledečo vsebino: Podpisani poslaniki se časte naznaniti vladi otomanskega cesarstva, da so sile, katerih posredovanje je Turčija sprejela, pripravljene predložiti vojskujočim državam sledečo podlago za mirovne preliminacije: 1. Meja otomanskega cesarstva v Evropi sledi črti, potegnjeni med Enosem in Midijo. Vse ozemlje, ki leži zapadno od te črte, prepusti Turčija zaveznikom, izvzemši Albanijo, za katero si pridržuje velesile določitev mej in sistem ustave. 2. Rešitev vprašanja otokov v Egejskem morju se prepusti določiti velesil. 3. Turčija izjavi, da nima nobenih interesov na Kreti. 4. Velesile ne morejo podpirati zahteve po vojni odškodnini. Svetujemo pa vojskujočim državam, da se udeležijo razprav komisije, ki se ima sklicati v Parizu, da določi del turškega državnega dolga, ki ga prevzamejo zavezne države. S sprejetjem te podlage za mirovne preliminacije se ustavijo sovražne operacije.

Turčija sprejme pogoje.

Carigrad, 1. Pozno zvečer je bil snoči sklican ministrski svet, ki se je posvetoval o noti velesil in o odgovoru, ki naj ga da Turčija. V poučenih krogih zatrjujejo, da odgovori Porta še danes in da sprejme pogoje.

Pogoji zaveznikov.

Pariz, 1. »Matin« poroča iz Sofije, da izroče zavezniki danes velesilam svoj odgovor. Glavne točke odgovora so sledeče: Zavezniki sprejmejo mejno črto Enos-Midija kot podlago in izhodišče nadaljnjega pogajanja, in zahtevajo, da odstopi Turčija Egejske otoke. Nota zaveznikov ne izreka, komu se imajo otoki odstopiti. Zavezniki vztrajajo na vojni odškodnini, katere višina naj se določi v finančni komisiji. Naposled zahtevajo zavezniki, da se vda vse čete zapadno od črte Midija-Enos. Očividno se to nanaša na Skader. Če sprejme Turčija v načelu te pogoje, so zavezniki pripravljeni ustaviti sovražne operacije.

Turčija odgovarja.

Carigrad, 2. Včeraj je zunanji minister princ Sajd Halim paša izročil avstrijskemu poslaniku Pallavicinju odgovor Turčije na noto velesil. Turčija sprejema pogoje velesil.

MIROVNO VPRAŠANJE.

Carigrad, 1. »Tanin« se bavi v uvodnem članku z odgovorom, ki je pričakovati od Porte na noto velesil, in pravi, da se položaj izpremenil vsled padca Odrina. List računa z možnostjo, da se sprejmejo pogoji, ki jih predlagajo velesile. Če bi bilo mogoče z nadaljevanjem vojne zopet pridobiti izgubljeno ozemlje, se ne bi noben Otoman izrekel za »mir za vsako ceno«. Mahmud Ševket paša, ki je edini odgovoren, gotovo ne sprejme miru, če ne bo prepričan, da je neizogiben. »Tanin« izreka upanja, da velesile po končani vojni v zmislu Greyevih in Bethmann-Hollwegovih izjav ne bodo odrekle Turčiji svoje pomoči za reforme. Če bi se deželam, ki ostanejo Turčiji, vzela možnost življenja, bi bil tudi mir Evrope ugrožen.

BOLGARSKI IN RUMUNJI.

Berlin, 2. »Voss. Ztg.« poroča iz Peterburga: Sasonov izjavlja, da je kmalu pričakovati mir. Če bodo velesile glede na bolgarsko rumunski spor tako složne kakor glede na posredovanje med Turčijo in balkanskimi zavezniki, se sme upati, da bo tudi ta zadeva kmalu rešena. Sasonov je izdelal kompromisen predlog, ki zadovoljuje Rumunijo.

Rumunski oficirji, jetniki v Odrinu.

Bukarešt, 1. Na seji zbornice je vprašal poslanec Ghika, ako je kaj resnice na trditvi bolgarskega časopisa, da so rumunski oficirji jetniki v Odrinu. Minister za notranje zadeve je odgovoril, da je bilo res precej Rumunov pred Odrinom in sicer rumunskih vojakov iz Srbije, timoške in donavske divizije in misli, da bolgarsko časopisje ne misli tleh.

POSLOVNA ZBORNICA SE ZBERE ŠELE V MAJU.

Zasedanje brez sej.

Dunaj, 2. Na zborovanju svojih volilcev je izjavil podpredsednik poslane zbornice Juckel, da se sestane zbornica najbrž šele maja meseca, ker se 23. t. m. začnejo pravoslavni velikonočni prazniki.

NEVARNE VOJAŠKE IGRAČKE.

Štirje vojaki nevarno ranjeni.

Inomost, 2. Na vojaški važi v okolici Terlaga na južnem Tirolskem so se pri bajonetnem naskoku obe stranki tako resno spopadli, da je mnogo vojakov ranjenih, štirje celo zelo opasno. Ranjence so prepeljali v bolnico v Trident.

BEČARSKA SODRGA NORI.

Predloga o volilnih okrajih.

Budimpešta, 2. Vlada namerava predložiti 5. maja poslanski zbornici drugi del volilne »reforme«: predlogo o razdelitvi volilnih okrajev. V zakonu bo določeno le število mestnih in podeželskih mandatov; omejitve okrajev pa bo pridržana vladi v sporazumu z municipalitji. (Zakaj sodrge raje kar ne sklene, da imenuje v bodoče vse poslance Tisza sam, ali k večjemu sporazumno s svojim pajdašem Lukacsem!)

STAVKA V REŠKI LUKI.

Krvavi spopadi med delavci.

Reka, 1. Danes jutraj so nakladalci v luki ki imajo dela v akordu, ustavili delo, ker so te-

žaki zahtevali razdelitev dela po pogodbi. Nakladalci so odklonili zahtevo težakov in jih izključili od dela, vsled česar so morali tudi sami ustaviti delo. Že včeraj zvečer so bili med obema skupinama krvavi spopadi. V luki počiva skoro vse delo, samo vozniki delajo. Prizadetihi je vsega vkup okolo tisoč delavcev.

TOVARNA ZA TOPOVE NA OGRSKEM.

Razdelitev plena.

Budimpešta, 2. Pogajanja o ustanovitvi tovarne za topove na Ogrskem bodo v nekaj dneh zaključena. Osnuje se delniška družba z več kot 10 milijoni kapitala; večino akcij ohrani država, znaten del akcij dobi Skodova družba.

ZARADI »VELEIZDAJE IN VOHUNSTVA«.

Sarajevo, 1. Okrožno sodišče v Banjaluki je obsodilo uradnika srbskega kreditnega zavoda Popovića in kmeta Keziša zaradi veleizdaje in vohunstva na pet let, oziroma na tri leta.

SAMOMOR V ZAPORU.

Zagreb, 1. V mitroviški jetnišnici se je obesil opankar Tomo Savić, ki je bil pred nekaj meseci v Petrovaradinu obdožen veleizdaje in aretiran. Življenje si je končal iz obupa.

REKORD V ZRAKOPLOVSTVU.

Malenk, 1. Včeraj sta vojaška avijatika Kanter in Böhrer v 6 urah in 9 minutah preletela na monoplanu »Taube« 595 kilometrov, dolgo progo od Jüterborge preko Berlina in Lübecka v Malenk, ne da bi se spotoma kje ustavila. S svojim poletom sta dosegla avijatika svetoven rekord.

ZNAMENJA GENERALNE STAVKE V BELGIJI.

Bruselj, 2. Lastniki premogovnikov v Borinazi tožijo, da rudarji vsled napovedane generalne stavke že sedaj sistematično zapuščajo revir. V revirju kar mgolgi agentov, ki z uspehom nabirajo rudarje za francoske premogovnike. Rudniške družbe se boje predvsem, da izgube tiste delavce, ki čuvajo, da voda ne zalije rovov. Sicer velja zakon, da se smejo delavci k tej službi siliti, ako grozi nevarnost, da voda poplavi rudnik in rudniška podjetja nameravajo s pomočjo zakona odvrniti pretečo škodo, vendar so si na jasnem, da zlepa to ne pojde.

Panika v meščanskih krogih.

Bruselj, 2. Vsled napovedane stavke vlada med mestnim prebivalstvom velika panika. Vse večje delavske stroke so sklenile ustaviti 14. aprila delo. Meščanski krogi se zanašajo na kraljevo posredovanje. Vlada se obnaša izživajoče; ministrski svet je sklenil pozvati pod orožje pet rezervnih letnikov.

ZGOVORNEGA VILČKA TEPE JEZIČEK.

Berlin, 2. Zakupnik cesarskega posestva Rehberg pri Kadinemu, Sohst, je odstopil od zakupa. (Kakor znano, je Wilhelm Sohst nemeneč se za pogodbo pregledal s svojega posestva in se potem še pobahal, da ga je »sunil skozi vrata.«) Sohst je cesarja tožil na ugotovitev pogodbe, a do razprave ni prišlo, ker je Vilček retiral!) Razrušitev zakupne pogodbe se je izvršila s posredovanjem poljedelske zbornice za obe strani zadovoljivo. Sohst je dobil povrh kronski red IV. razreda.

»MATIN« V ALZACIJI - LORENI PREPOVEDAN.

Straßburg, 1. Vlada je prepovedala razpečevanje in razširjanje pariškega »Matina« v Alzaciji in Loreni.

ZASTRUPLENJE VSLED UŽIVANJA KONJSKEGA MESA.

Nad sto oseh je obolelo.

Solingen, 1. Vsled uživanja konjskega mesa je obolelo 88 oseb za znaki zastrupljenja. Doselej so tri osebe umrle, 20 se jih bori s smrtjo.

Solingen, 2. Število zastrupljenih oseb znaša več kot sto.

MILJONSKI KONKURZ NEMŠKE BANKE.

Berlin, 1. V Kustrinu je razglašen konkurz nad banko Gustav Kuppe; pasiva znašajo 25 do 30 milijonov mark. Sleparska lastnika banke sta pobrala pete.

DEMONSTRACIJE V PETERBURGU.

Berlin, 2. »Berl. Tageblatt« poroča iz Peterburga, da je prišlo pri odhodu bolgarskega generala Dimitrijeva do velikih demonstracij. Slišati je bilo klice: »Slava Bolgarski! Do! z Avstrijo! Do! z Nemci!« Okrog petdeset dijakov je odkorakalo pred nemško poslanstvo, kjer jih je polica razgnala. Tudi pred avstrijskim poslanstvom so bile demonstracije, katerih so se baje tudi oficirji udeležili. Policija je razgnala demonstrante s knuti.

GLEDALIŠČE JE POGORELO.

Anversa, 2. Včeraj popoldne je velik požar upepelil hipodromsko gledališče; škoda znaša pol milijona. Požarna bramba se je omejila na lokalizacijo požara, da se ne razširi na sosednja poslopja.

SILEN ORKAN V SEBASTOPOLU.

Sebastopol, 2. V sebastopolski okolici je divjal silen vihar, ki je napravil ogromno škodo. Okolo 100 ribiških bark je vihar odgnal na odprto morje in usoda moštva je neznana. Tudi mnogo jadrnic je razdelanih.

Novice.

* Kako daleč poleti lastovica. Angleški časopis »British Birds« je razdelil tekom zadnjih dveh let nad 32.000 majhnih obročkov, katere naj čitatelji pritrjujejo tistem na noge. Dne 23. decembra 1912 je ujel nekdo v Natalu na Farni Rovdeyand lastovico, ki je imela na nogi tak obroček. Tam je bilo zabeleženo, da je bil prijet tej lastovici obroček dne 6. maja 1911 od gospoda Masfielda v Roschillu v Srednji Angliji. Tam je imela ta lastovica svoje gnezdo. Iz tega slučaja se je konstatiralo, da je šla lastovica, vzrasla v Evropi, prezimovat v Južno Afriko, torej čez Evrope in po dolgem čez

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Afriko v južni del. Dosedaj se tako dolgo potovanje lastovce še ni dognalo nikdar; pač se je dobilo zaznamovane lastovce v severni strani Afrike.

*** Pisalni stroj v službi brzjava.** Parižan S. Pollak v Novem Jorku je sestavil pisalni stroj za brzjavo, na katerem se lahko brzjavi 40.000 besed na uro, in sicer stroj na sprejemni postaji celo brzjavko lepo čitljivo napiše v tiskanih črkah kakor navadni pisalni stroj. V primeri z Morsejevimi znamenji je to velik napredek. Na oddajni postaji se pri brzjavljanju pritiska na tipke ravno tako kakor pri pisanju na navadni pisalni stroj.

Vojaška justica.

O opavski tragediji vojaške justice, o kateri smo poročali že včeraj, prinaša »Mähr. Tagblatt« podoben opis, ki kaže strahoten sučaj še vse v hujši luči.

V četrtek so v Opavi obesili rezervnega korporala Pagacza, ki je 18. t. m. na nočni vaji ustrelil nadporočnika Šrameka. »Preiskava«, »proces« in »eksekucija« kažejo tajno vojaško justico razgaljeno, vsled česar zasluži tragični sučaj podrobnejši opis.

Častnik umorjen na vaji.

18. t. m. je imel 13. pehotni polk nočno vajo v okolici Nove Sedlice. Rezervni korporal Poljak Pagacz je bil popolnoma pijan in se je na maršu opotekal izven vrste. Nadporočnik Šramek je prijel k njemu in mu zaklical: »Ne hodi kakor svinja, stopaj kakor človek!« Ko se je častnik vrnil na čelo kompanije, je Pagacz molče vzel svojo puško, pomeril in izprožil. Z vzklikom: Jezus, Marija in Jožef! se je zgrudil nadporočnik mrtev s konja: krogla mu je pretrgala glavno dovodno žilo.

Nato je Pagacz vzkliknil: »Rezervisti, to sem storil za vas. Obešen bom! Molite zame!« Pagacza so takoj razorožili in odvedli v zapor.

Nagla sodba: ob 6. sojen — ob 8. obešen.

Pagacz ni bil obsojen v normalnem vojaškem procesu, temveč z naglo sodbo. Zoper njega so izrekli na dan § 147 vojaškega kazenskega zakona, ki določa naglo sodbo za sučaj, da se je upornost proti predstojniku pojavila v vrsti in da bi utegnili kvarno vplivati na disciplino ostalega moštva.

Kako se je izvršilo »sodno postopanje« proti zločincu?

V sredo popoldne so prepeljali Pagacza iz olomuškega garnizijskega zapora v Opavo, na sedež njegovega polka, kjer se je v četrtek zjutraj zbralo sodišče.

Točno ob 6. zjutraj so se postavili na dvorišču Rudolfove kasarne v vrsto trije bataljoni 13. polka; obenem so se uvrstili štirje polovični bataljoni eksekucijskega kareja. V tem kareju se je zbralo »sodišče«, sestavljeno iz polkovnika, stotnika, nadporočnika, narednika, četovodje, svobodnika, prostaka in stotnika-avditorja.

Ob 6. in pet minut je 26 infanteristov z nasajenimi bajoneti pripeljalo Pagacza, ki ga je spremljal duhovnik, pred te sodnike. Obtožbenca so zaslili, avditor je poročal in trdil, da je Pagacz umor pripravljal.

Krivda je bila soglasno potrjena; smrtna obsodba ob 7. in 25 minut izrečena. Uspeh »sodnega postopanja« so sporočili divizionarju, ki je čakal v hotelu pri »Rimskem cesarju«. Divizionar je obsodbo takoj potrdil.

Ko je dospela potrjena obsodba ob 8. in 6 minut sodišču v roke, so priveli Pagacza zopet na dvorišče, avditor mu je prečital obsodbo v nemščini, polkovni poveljnik v poljščini. Nato je eksekucijski kare z obsojencem odkorakal

pred vešala,

ki so bila postavljena na drugem koncu dvorišča. Pagacz je napravil vtisk skesanca; ko mu je krvnik Lang z Dunaja vrgel zanjko okolo vratu, se je nemo pokrival. To je bilo ob 8. in 18 minut. Dve minuti pozneje je krvnik naznanil, da je skončal svoje opravilo.

V štirih minutah je bila torej krivda dognana in rešeno vprašanje, ali je mož zagrešil svoje

dejanje pri polni zavesti ali v popolni pijanosti. Ker je umoril oficirja vsled psovovanja v hipnem razburjenju, ki ga zavoljo popolne pijanosti ni mogel obvladati, bo javnost izmisli onih sedem sodnikov — zmajevala z rameni in ne bo verjela, da je bil umor pripravljen.

Kako sirova in prosta vseh modernih pravnih načel je vojaška justica!

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Dober tek

je dobra stvar!
Zanemarjaj je nikar!

Dober tek

imaš vsak dan, ako vživaš

Zelodčni liker »FLORIAN« je pripravil tek in prebavo marsikomu, ki je zamašil ku-poval draga in neprijetna zdravila!

Naslov na naročila: »FLORIAN«, Ljubljana.

Postavno varovano

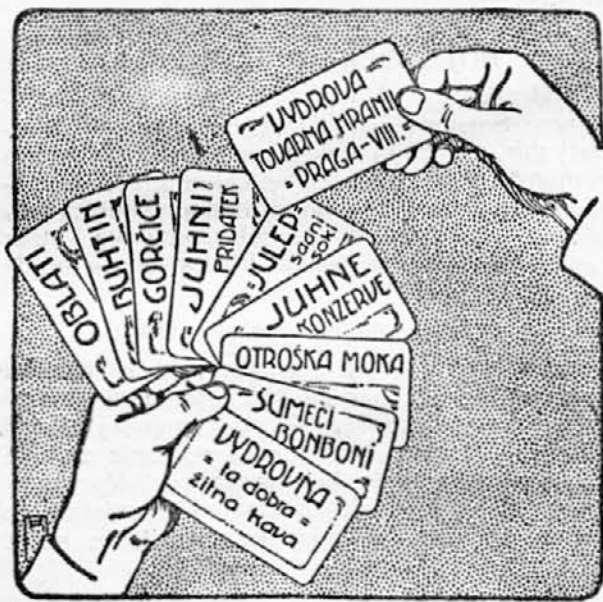
Kdor ljubi dobro kavo

naj vporablja kot pridatek samo

= pravi »Franck«, =

ki se spozna po tvornični znamki, t. j. kavinem mlinčku.

Tovarna v Zagrebu.

št. 9271.

Razglas.

Mestni magistrat ljubljanski naznanja, da se z današnjim dnevom zapre prome v Solskem drevoredu in sicer od frančiškanskega do jubilejnega mostu, ker se grade na tej cesti kanali in je vrhu tega treba ostaviti promet iz varnostnih vzrokov.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 31. marca 1913.

št. 9272.

Razglas.

Mestni magistrat ljubljanski razglasa, da se z ozirom na kanalizacijo šolskega drevoreda ter iz javnih in varnostnih vzrokov z današnjim dnevom prestavijo mesarske stojnice iz šolskega drevoreda na Vodnikov trg, druge stojnice pa po potrebi na Vodnikov, Cesarja Jožefa trg, Lingerjevo ulico in druge ulice v obližju dnevnega trga.

Trg za prodajo krompirja, zelja, čebule in drugih živil na debelo, ki se je sedaj vršil na Cesarja Jožefa trgu, prestavi se obenem na Sv. Jakoba trg, kjer se sme vršiti prodaja vseh živil le na debelo.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 31. marca 1913.

Brez konkurence!

Krasne novosti spomladanskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.

Solidna postrežba.

Najnižje cene.

V zalogi je vedno do 500 kosov od 2 do 60 K komad, tako da si vsakdo lahko izbere.

Ob nedeljah se dobivajo venci v isti hiši v I. nadstr.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi vljudno priporočam največjo zalogo krasnih

nagrobni vencev in trakov

z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno.

Cene brez konkurence.

FR. IGLIČ Ljubljana, Mestni trg št. 11-12

Naznanilo!

Izgotovljene obleke za moške in dečke (otroke).

Velika izber. — Nizke cene

Pri Škofu

Ljubljana, Medarska ulica -- Pred Skofijo št. 3, zraven škofije -- nasproti gostilne »Pri Sokolu«.

Najlepša birmanska darila

s katerimi razveselite svoje, si nabavite prav poceni, če se obrnete takoj na največjo zalogo ur, zlatnine in srebrnine

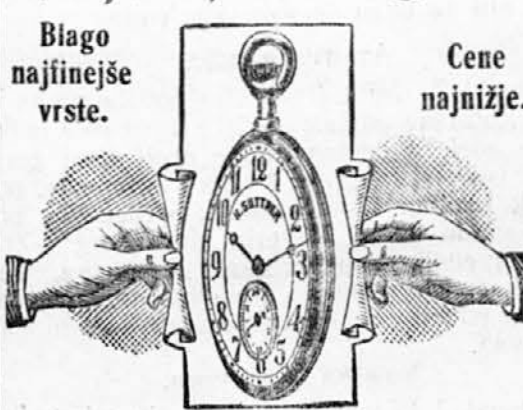
H. Suttner

Ljubljana, Mestni trg št. 25.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

IKO Tovarniška znamka **IKO**

Naročite krasni veliki ilustrovani cenik, ki ga dobite zastonj in poštne prosto.

Za pomlad se priporoča

nova modna in športna trgovina

za

gospode in dečke

J. Kette

Ljubljana, Franca Jožefa c. 3.

